

ILMA VALGUS

Armas juubilar!

Käesolev infoleht on sedakorda pühendatud meie koguduse pühapäevakooli 75. juubelile. Tervitan kõiki meie koguduse pühapäevakooli lapsi — nii juba täiskasvanuks või leeriikka sirgunud kunagisi õppijaid kui ka tänaseid suuremaid ja väiksemaid osalejaid. Tervitused kõigile, kes on erinevatel aegadel õpetanud või kaasa aidanud meie pühapäevakooli tegevuses. Tervitused ka lapsevanematele, kes on toonud oma lapsi kirikusse. Kindlasti on siin lehes head lugemist neilegi, kes ei ole pühapäevakooli tegevusega seotud. Laste ja noorte kristlik kasvatus — laste- ja noortetöö — on kiriku keskne ülesanne ja kutsumus ning seega meie kõigi ühine rõõm ja mure.

Miks just koguduse pühapäevakooli 75. aastapäev? Kas see ei ole ehk põhjendamatult väike juubel või hoopis liiga suureks puhutud aeg? Tõsi, enne nõukogude võimu poolt kiriku lastetöö keelustamist jõudis meie koguduse pühapäevakool tegutseda vaid 7 aastat ja pärast taasiseseisvumist oleme võinud tegutseda 20 aastat. Reaalne tegutsemisaeg on üpris lühike.

Samas on põhjust meenutada, et juba 1870. aasta juunis korraldas praost A.H. Willigerode Kabinas esimese koolilaste päeva, kus osales kokku u 15 000 inimest. Alguses toimus jumalateenistus, seejärel laste rongkäik ja võistlusalmine. Juba enne pühapäevakooli asutamist 1933. aasta sügisel toimusid Maarja kirikus lastejumalateenistused, koolides anti usuõpetust ja koguduse õpetaja käis korra kohaselt külades laste teadmisi kontrollimas — lapsi loetamas. Kooli kristliku kasvatuse põhjal saaksime minna ajaloo veel kaugemale tagasi. Ja ega keskaegne koguduseelugi lapsi päris kõrvale ei jätnud.

75 aastat on ikkagi väga konkreetne aeg. Eitamata meie koguduse lastetöö pikki traditsioone, tahame esile tõsta pühapäevakooli tööd ja tähtsust. Seda juubelit on eriline tähistada ka seepärast, et meie esimene pühapäevakooli juhataja Harry Nurmet on veel elavana meie keskel.

Kohtusin möödunud aastal ka ühe vanaprouaga, kes on lapsena enne sõda käinud meie pühapäevakoolis. Ta pärandas kogudusele mitmeid fotosid toonasest pühapäevakoolist. Olen mitmel vanal fotol ära

tundnud ka oma vanaisa. Küllap on meie keskel veelgi inimesi, kellel on pilte 30ndate aastate pühapäevakoolist ja kes teavad ka nende kohta midagi pajatada.

Ajaloolise mälu huvides tahan siin nimetada veel seda, et nõukogude ateistlik režiim ei suutnud täielikult lämmatada kiriku lastetööd, rääkimata laste kodusest kristlikust kasvatusest. Eestimaal oli tublised ristiinimesi, kes keelust ja ähvardavast karistusest hoolimata kogusid lapsi kodus ja korraldasid nõnda nõ pörandaalust pühapäevakooli. Olen ka ise osalenud neis lastetundides Keilas, Tallinnas, Hageris ja Kuusalus. Ma ei tea, kui palju sellist lastetööd tehti Tartus ja meie koguduses. Ehk elab veel neid, kes selle kohta võiksid midagi teada?

Meil on värsked ja helged mälestused taasiseseisvumise ja pühapäevakooli tegevuse uue alguse ajast. 20 aastat tagasi käis pühapäevakool kahel või isegi kolmel tasemel. Lapsed said kuulda ja õppida asjadest, millest paljude kodudes oli seni vaikutud. Ka vanemad kuulasid huviga, sest oma lapsepõlves pühapäevakooli ei saanud tulla. Kolmas tase oli pühapäevakooli õpetajad,

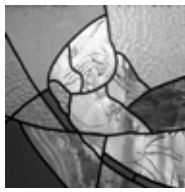
2008/2009. õppeaastal tähistab Tartu Maarja koguduse pühapäevakool oma 75. aastapäeva. Tere tulemast juubelipeole 21. veebruaril kell 16.

kellest paljud olid ka ise veel avastajad ja õppijad. Pühapäevakoolis õpetamine innustas ise rohkem uurima ja kolleegide toel usu sügavustesse edasi püüdlema.

Soovin head „Ilma Valguse“ lugemist! Meenutuste kaudu saame kild-killu haaval kokku huvitava ajaloo ja kogemused. Loodan, et need koguduseliikmed, kes on meie pühapäevakoolist välja kasvanud, leiavad siit südantsoojendavat äratundmist ja indu ka oma lapsi pühapäevakooli tuua. Olgu see leht tunnustuseks ja innustuseks tänastele laste- ja noortetöö juhtidele ning liitku meid tänus kõigi tänaste pühapäevakooli lastega.

Soovin, et see leht avaks meie kõigi teadvuses äratundmist pühapäevakooli vajalikkusest, tähendusest ja õnnistusest. Pühapäevakool ei saa panna lapsele kulbiga usku pähe, kui vanemad kodus ei ole midagi õpetanud ega eeskuju andnud. Kuid me saame aidata vanematel oma ristitud lapsi kristlikult kasvatada, anda ristimisõpetust ning toetada laste ja noorte usku ja pöördumist Jumala poole. Tere tulemast pühapäevakooli!

PEETER PAENURM, koguduse õpetaja

Tule pühapäevakooli juubelipeole!

Tartu Maarja kogudus tähistab oma pühapäevakooli asutamise 75. aastapäeva **laupäeval, 21. veebruaril kell 16–19 kogudusemajas**.

Üritus algab väikese rännakuga ajalukku — käime vaatamas Maarja kirikut ja NMKÜ maja Vallikraavi tänavas, kus koguduse pühapäevakooli töö algas. Kes kella 16–ks ei jõua või ei soovi ringkäiku õues teha, võib tulla peole tund aega hiljem. Kell 17 on kogudusemajas ühine palvus ja seejärel Anne Masiku ja Heikki-Rein Veromanni laulukava „Valge tee laulud” Uku Maasingu ja Ernst Enno tekstidele. Pärast kontserti lõigatakse lahti juubelitort, tutvustatakse pühapäevakooli näitust ja jagub muudki tegevust suurtele ja väikestele. Üritusele on oodatud kõik praegused ja kunagised pühapäevakooli lapsed ja õpetajad. Ootame juubelikülalisi ka naaberkogudustest ja kaugemaltki. Palume end juubelipeole eelnevalt kantselile registreerida (telefonil või meiliga).

Pühapäevakool 1934. aasta kevadel. Keskel istub õpetaja A. E. Vooremaa, tagareas seisavad pühapäevakooli õpetajad Linda Schmidt (abiellus Harry Nurmetiga), Harry Nurmet, Margot Lehiste. Foto H. Nurmeti kogust.

Harry Nurmet, pühapäevakooli asutaja ja juhataja aastail 1933–1940

Mäletan, et 1933. aastal pöördus õpetaja Aksel Vooremaa minu poole ja küsis, kas olen nõus alustama ja juhtima koguduse pühapäevakooli. Olin siis 23-aastane ja nõustusin. Leppisime kokku, et alustame 1933. a. sügisel ja kasutame Tartu NMKÜ ruume Vallikraavi tänaval.

Ma ei tahtnud tööd üksi teha ja kutsusin abilisi TÜ Kristlikust Üliõpilasühingust, nt Linda Schmidt, Kai Põllu, Margot Lehiste ja mõned teised, nende seas ka muusikajuhi, kes mängis klaveril ja õpetas laulmist. Esimesel pühapäeval oli kohal ainult 6 väga arglikku last. Kuid tegevus kosus kiiresti ja kevadeks oli meil juba 185 last. Kindlasti aitasid sellele kaasa NMKÜ spordiplats ja pallid, mis lisasid tegevusele aktiivsust ja lõbu.

Kuna me kõik olime täis energiat

ja tegevustahet, korraldasime ka koguduseõhtuid, näitemänge, ettekandeid, ühislaulmist. Nende õhtute tulu eest saime osta pühapäevakoolitööks vajalikku mööblit ja muud tarvilikku.

Suvekuudel tegime lähemaid väljasõite rongiga loodusesse. Pidasime pühapäevakoolitundi ja seejärel võis igaüks vabalt näiteks koju viimiseks lilli korjata. Üheks armsaks kohaks kujunes Valgemetsa, kus korduvalt käisime.

Jumal juhtigu ja hoidku teid!

Harry Nurmet on sündinud 25. aprillil 1909 Tallinnas. Õppis Tartus õigusteadust ja töötas aastail 1934–1940 Tartu Kaubapangas. Kooli ajal haris end ka kunsti alal ja õppis ka Ants Laikmaa ateljees. Oli Tartu NMKÜ juhatuse liige. 1933–1940 juhtis Tartu Maarja koguduse pühapäevakooli tööd.

Ta lahkus olude sunnil 1941. aastal perekonnaga Saksamaale. 1946–1950 aitas Saksamaal Prantsuse tsoonis korraldada elu põgenike (DP) laagrites. Korraldas 1946. aastal Tüübingenis esimest „DP-de kunstinäitust” ja esines ka ise Geislingenis ja Reutlingis Eesti kunstnike näitustel.

Harry Nurmet emigreerus koos perega 1950. aastal USA-sse ja asus elama Oregoni linna Illinoisi osariigis. Abikaasa Lindaga elas ja töötas koos 60 aastat.

USA-s täiendas end ja töötas kunsti vallas. Ta astus Rockford Art Association'i liikmeks ja alates 1951. aastast esines 27 aasta jooksul nende züriinäitustel, omandades mitmeid auhindu. 1957 asu-

tas Oregon, II. Eagle's Nest Art grupi. 1964. a. hakkas eksperimenteerima akrüültehnikas, kasutades eesti rahvakultuuri motiive, sõlgi ja preese, mis aitasid tutvustada Eestit ja Eesti olukorda. 1964–1985 korraldas koos kunstnikust abikaasaga St. Pauli Luterliku kiriku soovil 12 religioosse teemaga züriinäitust. 1976 maalis suuremõtmelise pannoo Oregoni kesklinnas USA 200. aastapäeva tähistamiseks. 1985 kujundas Oregoni linnalipu. 1993 valis Oregoni linna Autumn on Parade Fall Festivali komitee Harry Nurmeti tema kunstitegevuse tunnustuseks paraadi Grand Marshall'iks. Ka pensionipõlves jätkas näitustel osalemisega ja õpetas vabatahtlikuna seniioridele vesivärvimaali.

Harry Nurmet on Välis-Eesti kunstnikest USA-s suurima hulga auhindade võitja. Tema maale leidub USA-s, Eestis, Soomes, Saksamaal ja Austrials.

Praegu veedab vanaduspäevi hooldekodus. 25. aprillil tuleb tal 100. sünnipäev.

Siiri Slavina, pühapäeva kooliõpetaja aastail 1989–1996

Kui pühapäevakoolile tagasi mõtlen, on eredaim mälestus lasterohkusest ning huvist Taevase Isa ja kiriku vastu. Sooja tunde toob südamesse mõte õpetaja Otto Tallinnale ja tema prouale, kellel jagus alati aega ja kellega sai kõike arutada. Hindan kõrgelt toonast lastetööd ja koguduse ühtsust.

Austusega meenutan pühapäevakooliõpetajat Pille Valku, kelles on tarkust parimas tähenduses. Koostöö Pillega õpetas palju: aitas näha elu justkui läbi Jumala silmade, kuid samas olla kohal siin ja praegu; tunda, et ükskõik millised oleme, armastab taevaisa meid ikkagi.

Jumal õnnistas minu tööd ja päris suur hulk lapsukesi sai teada Jumalast. Loomulikult

õppisin ka ise — nägema Jumalat väikeste inimeste silmadega. See töö ongi suur andmise ja saamise rõõm! Pole midagi kaunimat väikese lapse palveks ristatud käekestest.

Armastan kõiki oma lapsukesi. Rõõm on külvata sõnaseemet nii, et see idaneb ja kasvab. See on suurim tunnustus ka õpetajale. Mõnegagi on säilinud soojad suhted ja olen juba näinud neid kasvatamas omi lapsi. Tänu Jumalale selle eest!

Ene Paal, pühapäevakooliõpetaja alates aastast 1992

Ennemuistsel ajal, kui veel Peetri kirikus jumalateenistustel käisime, juhtus vahetevahel pühapäevakoolis ka nii, et lapsed said kirikust terve karbi Snickerseid koju kaasa ja jõuludeks kingiti välismaiseid pakke. Kirikuõpetajaks oli siis alati heasüdamlik Otto Tallinn.

Mina olin kirikus uus, kuid minu suureks rõõmuks kutsuti mind kaasa lööma. Algus oli ikka mõeldud nii, et käin tasapisi tunde vaatamas ja mõnda Siiri Slavina tundi kevadel jõudsin. Kõik materjal oli tal kenasti piltidele joonistatud ning nende abil jutustati lastele piiblilugu, õpiti üheskoos tunni kuldsalm ja jagati kleepse. Kõik see tundus nii kauge ja kättesaamatu, kuid otsustasin kampa lüüa ja ameti selgeks õppida.

Sügisel juhtus hoopis, et jäin üksi kõige väiksemate laste õpetajaks. Esimese tunni teemaks oli maailma loomine. Lapsed olid uued, uudistasid mind ja nimetasid tädiks. Niimoodi polnud veel keegi mind varem hüüdnud. Selles esimeses tunnis olid mõned lapsed, keda on võimatu unustada. Olin ilusasti ette valmistanud ja ladusin teksti lastele ette nii suure vurinaga, et kui kella vaatasin, oli ettenähtud 15-st minutist kulunud 5. Hetkeks tekkis suur hirm, et mida nüüd tunni lõpuni edasi teha, kui kõik nii kiiresti valmis saab. Kogusin ennast ja hakkasin sama lugu hästi aeglaselt uuesti rääkima.

Lastele meeldiski see teine kord palju rohkem, sest nad said nüüd ise ka kaasa rääkida.

Esimesed tunnid toimusid Lasteteatri ruumides, kuid edaspidi kolisime Peetri kirikusse. Me väikestega istusime altari ees vaibal ja seal oli väga tore olla, sest altarimaalil hoidis Jeesus oma käsi just meie kohal.

Väga põnevana on meelde jäänud meie esimesed suvelaagrid Marina maakodus Urvaste lähedal: koos lakas magamise (tegelikult küll mittemagamise), lõkkeõhtu ja maastikumängudega. Rohkem on mees ikka need lapsed, kellel väikesed vingerpussid varuks olid ja kes mõnikord kannatuse proovide panid. Ja miskipärast on nüüd naljaks seda meenutada.

Kes kiriku lastetööd hästi teha tahab, peab seda väga armastama. Armsad, hoidke Jumala ligi, siis hoiab tema teie ligi!

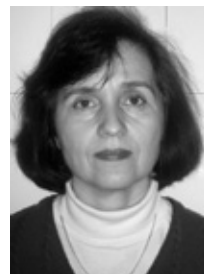
Pühapäevakooli väljasõit prof. Peeter Põllu suvekodusse Valgemetsal kevadel 1938. Foto H. Nurmeti kogust.

Koguduse leerieelsete õpilaste grupp koos pühapäevakooli juhi Harry Nurmeti (vasakul) ja Hillar Põlluga, praost Harald Põllu pojaga, kes 1940. aastal pärast Harry Nurmeti Eestist lahkumist jätkas pühapäevakooli juhtimist (seisab tagareas). Foto on tehtud 30. septembril 1940. Noorte hulgas vasakult viies on Lydia Leemet, uue nimega Seemen, kes elab praegugi Tartus. Foto Lydia Seemeni kogust.

Maike Otsing, muusikaõpetaja ja lapsevanem aastail 1991–2000

Kahjuks on minu mälestused sellest kaugest ajast üsna katkendlikud. Pühapäevakooli töö toimus alguses Peetri kirikus. Meenutan soojalt toonast koguduse õpetaja Otto Tallinnat. Lastega tegelesid Peeter Vigel, Pille Valk, Ruti Kannelmäe, Meeli Lõhmus, Ene Paal. Tunnid algasid ühiselt suure kirikusaalis ja seejärel jaguneti rühmadesse. Minu ülesandeks

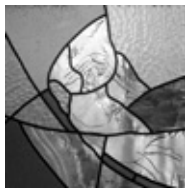
oli õpetada ühislaule. Käisin ka rühmades muusikalist osa läbi viimas. Hiljem kasvas lihtsast laulmisest välja väike ansambel. See oli siis, kui saime tagasi Õpetaja tänava maja. Ansambel koosnes 7–8 lapsest. Esimesime pühapäevakoolis ja jumalateenistustel. Pühapäevakoolis käisid ka minu enda kolm last: Merrit, Ingmar ja Merlin.

Leer

Uus täiskasvanute leerikursus algab 15. veebruaril kl 18 kogudusemajas. Leeritunnid toimuvad neljapäeviti kl 17.30–19. Leeripüha on 3. mail.

Kuldleeri kokkutulek 1959. aasta leerilastele toimub 12. juulil.

Hõbeleeri tähistamine 1984. aasta leerilastega on 21. juunil.

Tartu Maarja ja Peetri koguduse pühapäevakooli lapsed Peetri kiriku trepil kevadel 1993. Tagareas vasakult 1. kirikuvanem Leonhard Laanemaa, 3. õp. Kalle Mesila, 4. õp. Otto Tallinn, 5. diakon Peeter Vigel.

Pühapäevakooli väikeste rühm koos õpetaja Ene Paaliga, kevad 1994.

Kadri, Maario, Kadi Isak ehk KMK ehk pühapäevakooliema ja -õpetaja kahe pühapäevakoolilapsega (kõigil staaži juba palju aastaid)

Ise hakkasin pühapäevakoolis käima teismelisena, umbes 1992. aastal, tänu täditütart Enele. Tema oli siis juba õpetaja. Sageli vaatasin huviga, kuidas ta tunde ette valmistas. Ühel pühapäeval seadsin ka ise sammud kirikusse. Minu õpetajaks sai Pille Valk ja rühmaks lahe neidudegrupp. Meelde on jäänud ühised alguspalved, laulmised ja meisterdamised.

Kui leeris ära käisin, hakkasin mudilaste õpetajaks. Tookord oli plussiks, et tunnid toimusid pärast jumalateenistust. Ka paljud emad-isad osalesid tundides, laagrites ja väljasõitudel. Ilus mälestus on Jõulumüsteriumi-üritusest, milles tegin kaasa inglina. Oi neid laste säravaid silmi, mis

huviga toimuvat jälgisid!

Praegu sooviksin, et õpetajad teeksid omavahel rohkem koostööd ja mõistaksid lapsi paremini.

Minu lapsed Maario (6-aastane) ja Kadi (4-aastane) arvavad, et pühapäevakool on tore, sest saab laulda, esineda, Jeesusest lugusid kuulda, laagrites käia, uusi kristlastest sõpru juurde. Nende ühiseks sooviks on koos suuremate lastega midagi huvitavat ette võtta.

Marina Merilai, pühapäevakooli õpetaja ja juhataja aastail 1994–2002

Tulin pühapäevakooli 1992. aastal koos oma lastega. Poisid hakkasid käima õpetaja Peetri poisterühmas, tütar sai õpetaja Ene väikesterühma. Käisin kolm aastat koos tütreaga pühapäevakoolis ning mulle oli toimuv sama uus ja huvitav kui lastele. Nii et pean ennast samuti Ene pühapäevakoolilapseks. Sügavat muljet avaldas pühapäevakooli õhkkond: sõbralik, hooliv, innukas. Eriti paistis silma Ene rõõmus meel ja heatahtlikkus. Ta oskas lastele selgesti välja näidata, et hoolib neist, ja lapsed vastasid samaga. 1995. aasta suvel tegi õpetaja Villu Jürjo mulle ettepaneku pühapäevakooliõpetajaks hakata. Mind julgustas, et sain alustada Ene abiliseks. Aasta pärast andis Meeli mulle üle pühapäevakooli juhatamise.

Mis meid tol kaugel ajal ühendas? Mõtlen, et ristiinimestel on üks ühine rõõm — rõõm Jeesusest, meie Õnnistegijast. Just sellel püsisimegi. Igaüks, kes puutus kokku meie õpetajatega, tundis neist tulvavat armastust, rõõmu ja rahu. Nende südames elas soov oma rõõmu teistega jagada. Meie laste rikkuseks oli Jumala tundmine.

Tollases pühapäevakoolis jagunesid lapsed vanuse järgi rühmadesse. Eraldi tegutses vanemate poiste rühm. Tunnid toimusid pärast jumalateenistust. Alustasime ühise alguspalvega, seejärel jagunesime rühmadesse. Õpetajad rääkisid lastele jõukohasel ja huvitaval moel Jumalariigi asjadest. Muusika- ja kunstitunnid toimusid kõigile koos, enne ja pärast põhitundi. Jumalateenistusi pidasime kirikupühadel. Vastlapäeval tegime alati vastlasõitu. Meil oli sõpru ka väljaspool: Nõos, Maarja-Magdaleenas, Räpinas, Puurmanis. Sügiseti ja kevadeti matkasime Taevaskojas, Peedul, Pikknurmes. Traditsioonilised olid suve- ja talvelaagrid, kus osalesid lapsed, õpetajad, emad ja isad.

Tähtis koht pühapäevakoolis oli lapsevanemail. Õpetajad õhutasid neid lastega kaasa tulema. Nii jõudis tunni sõnum kodudesse ja kadus teadmatuses tulenev võõristus. Laagrid ja väljasõidud olid alati pereüritused. Õpetajad olid lapsevanematele tänulikud abi, usalduse ja sõpruse eest.

Evelyn Jakovleva, pühapäevakoolilaps aastail 1994–2002

Ei mäletagi täpselt, millal pühapäevakoolis käima hakkasin. Kuid see tõi mu ellu rõõmu, sõpru, uusi teadmisi ja kogemusi, andis uue nägemuse elust, inimesest ja olemisest. Kuna oli hästi põnev, käisin meelsasti ja kurvastasin, kui mõni kord vahele jäi. Tänu pühapäevakoolile nägin erinevaid Eestimaa paiku, kuhu ise poleks sattunudki. Osaga sõpradest on küll sidemed kadunud, kuid osa on jäänud siiani kalliks.

Kõige enam meeldisid laagrid. Neid ootas, sest need olid väga lõbusad, erinevate tegevuste ja inimestega. Palju sai vempe visatud ja oli ka lahkkelisid, kuid õnneks väikesi ja mööduvaid. Oleks isegi tahtnud sagedamini ja pikemalt kokku saada ja rohkem ette võtta.

Ma ei tea, kas pühapäevakool jätkab samas vaimus nagu minu ajal, kuid loodan, et lapsed ja noored seal on rahul ja õnnelikud. Soovin, et neil oleks sama lahe ja lõbus nagu minul oli. Rahu ja päikest kõikidele vanadele ja uutele õpilastele ja õpetajatele!

Jüri Jakovlev, pühapäevakooli- lapse isa aastail 1994–2002

Pühapäevakoolis käisin koos tütreaga, peamiselt laagrites ja väljasõitudel. Meeldis, kuidas õpetajad laste ja vanematega suhtlesid. Lastele anti vabadust, kuid pakuti ka huvitavat tegevust.

Põhifiguuriks oli Ene, kes alati hakkama sai ja kellel oli palju ideid. Kõige paremini on mees üks suvelaager Urvaste lähedal, kuhu tuldi peredega. See oli maaelamine ja meeolu oli kodune. Lapsed, emad-isad ja õpetajad sõid suure laua ümber. Magati aidalakas, kuid mõni telkis õuel. Piima tööme paari kilomeetri kauguselt ühelt talumehelt. Valisin magamiskohaks köögi, sest põningul pesitsesid teismelised. Lisaks neile tegid kõva häält sajad sääsed. Ärakas in hommikul väga vara ja otsustasin minna kalale. Kui kalaga tagasi jõudsin, oli ikka alles varajane aeg, kuid Ene liikus juba ringi. Tema väsimatul eestvedamisel otsustasime hommikuks lastele üllatuse valmistada. Toppisime heinu täis ühe jopi ja teksapüksid. Lisasime mütsi ja kalamehekummikud. Moodustasime inimese ja asetasime esikusse pikali. Paistis, nagu oleks keegi võõras, kahtlane kuhu keset põrandat ära väsinud. Hommikul tekitaski see palju elevust. Tänaeni räägitakse, mida keegi tundis või kui palju keegi ehmus, kui hommikul seda topist lesimas nägi.

Luule Veltmann, pühapäevakoolilaste ema ja õpetaja alates 1997. aastast

Oma tütreaga tulin pühapäevakooli 1997. aastal. Olin ka ise usin ja huviline õpilane. Tahtsin olla osa sellest suurest perekonnast. Tegin kõike kaasa: laulsin, meisterdasin ja mängisin. See aeg oli mulle eriline. Kogesin palju entusiasmi, hoolimist, armastust, osadust, rõõmu. Mõne aasta pärast sai minust õpetaja ja väikese poja ema.

Mäletan laagreid, kuhu lastega tuli kaasa ka palju vanemaid. Meil oli vahva koos tegutseda. Meenuvad lõõgastavad öötunnid, kui lapsed juba magasid, aga täiskasvanud võisid köögis vestelda ja teed juua. Õeldakse, et minevikus ei tohi kinni olla, tuleb elada olevas ja edasi minna. Kuid ikkagi igatsen, et see korduks. Soovin kõigile täiskas-

vanuile armastust laste vastu, mõistmist ja rahulikku meelt. Kui lapsed praegu tunnevad, et neid kirikusse ei oodata, ei tule nad siia ka hiljem. Ajad muutuvad, koolikoormus ja stress suureneb, lapsed on rahutud ja püsimatud. Proovime siis mõista ja andestada! Las olla üks koht, kus neid armastatakse sellistena nagu nad on.

Laste laager Urvastes suvel 1996. Kitarriga õpetab laulu Tuuliki Aabmets.

Vabariigi aastapäeva lastejumalateenistus kogudusemajas 1998. Peade kohal hoitakse kirikukoori 1894. aasta laulupeo lipukandja sini-valge-musta särpi.

Helve Murumets, pühapäevakooli kunstiõpetaja aastail 1997–2000

Töötasin lasteaias õpetajana. Meil oli pererühm 3–7-aastastele lastele, kus õpetuse aluseks oli kristlik kasvatus. Kuid esialgu puudus nii metoodiline materjal, teadmised kui kogemused. Suureks abiks said meile õpetaja Eenok Haamer ja tema õpilased. Tekkis soov osaleda koolitustel ja 1991. a avanesid selleks ka võimalused. Käisin kursustel Eestis ja Soomes ning sain teadmisi ja oskusi koolieelikute tööks. Selline ettevalmistus andiski julguse tulla õpetajaks pühapäevakooli, kui Marina mind 1997. a kutsus. Minu põhiülesandeks sai laste käelise tegevuse juhendamine.

Tollest ajast on meelde jäänud laste jõuluteenistused, ruumide kaunistamine laste töödega, suvine laager Urvastes, misjonipäev Tartus, õpetajate külaskäik Soome ja regulaarsed õppepäevad.

Tänastele õpetajatele ja õpilastele soovin palju rõõmu, rahuldust ja Jumala õnnistust piiblitarkuste uurimisel!

Pühapäevakooli tund Maarja kiriku trepil 3. oktoobril 1999. Kõneleb Tarmo Linnas, süntesaatori taga Maike Otsing.

Laste jõulunäidend kogudusemajas jõuludel 2000.

2004. aastast alates oleme lastega pidanud ülestõusmispüha Luunjas. Pildil Anu laulustuudio lapsed Luunja kultuurimaja laval 27. märtsil 2005.

Pühapäevakooli ja omakultuuriringi lapsed ülestõusmispüha jumalateenistusel 2006. Vasakul lauluõpetaja Helen Kõmmus.

Valeria Ränik, pühapäevakoolilaste ema aastail 1994–2000

Pühapäevakoolis käisime üle kuue aasta. Algas Peetri kirikus, kuid enamik mälestusi seostub Õpetaja tänavaga. Oli kord ka üks üritus Pepleri hoone trepil ja mul on hea meel, et kogudus selle viimaks ometi tagasi saab.

Ma pole lapsena pühapäevakoolis ega kirikus käinud. Sellepärast oli huvitav ja meeldiv käia seal koos poegadelega. On palju asju, mida polnud kogenud ja alles ema rollis sain lapsepõlve justkui tagasi. Pühapäevakoolil oli sellest oluline osa.

Meelde jäid loodusretked ja külaskäigud. Samuti jumalateenistused ja etendused, kus mu lapsend inglai ja karjuse rolli mängisid. Ja kõige tähtsam — unustamatu heatahtlik atmosfäär, mida pole mujal, nimelt erines see väga kooli omast.

Kui meie käimine katkes, oli just kaasa saadu nähtamatuks abiks, nii et praegu tagasi vaadates võime isegi imestades tunnustada, et saime läbi nii paljudest katsumustest ilma maailmas pettumata — selles ilmselt ongi pühapäevakooli eesmärk.

Soovin praegusele pühapäevakoolile kõike kõige paremat! Võib-olla tulen sinna koos lastelastega.

Ville Ränik, pühapäevakoolilaps aastail 1994–2000

Aastaid tagasi käisin ka mina pühapäevakoolis. Tollal olin veel nii noor, et ei teadvustanud selle kasulikkust. Oli lihtsalt tore pühapäeviti eakaaslastega suhelda ja läbi mängude õppida. Samas, kuuldu ja õpitu mõõda külg maha jooksnu siiani veel pole. Pühapäevakool on mulle andnud vajalikke algteadmisi maailmast, selle loomisest, kristlikust sümbolilisest ning elust laiemalt.

Kõige paremini on meelde jäänud jumalateenistused,

iga-aastased jõulunäidendid, kus alati karjuse rolli täitsin ning põnevad ühised väljasõidud loodusse.

Praegusele pühapäevakoolile soovin juubeli puhul palju õnne ning edu edasistes tegemistes! Sooda

ka, et pühapäevakool hakkaks vanemas vanuserühmas käsitlema religiooni laiemas haardes — usuõpetuse raames, kuna väga paljudes Eesti koolides puudub, vaatamata vajalikkusele, võimalus selle õppimiseks.

Eero Ränik, pühapäevakoolilaps aastail 1994–2000

Pühapäevakoolis käimise ajal paelusid mind eelkõige toredad inimesed ja meeldiv õhkkond. Kindlasti oli oma osa ka harjumusel — see oli meeldiv rituaal. Kuigi õppisin seda hindama alles kaua aega hiljem, siis tegelikult on piiblitugude õppimine aidanud mul paremini mõista kristlust kui usundit, samas ka lääne kultuuriruumi tervikuna.

Meelde on kõige paremini

jäänud ühisüritused: näidendid ja väljasõidud, aga ka minu esimene kord pühapäevakoolis, tollal veel Peetri kirikus. Olin siis küll ainult 4-aastane, ent mälestus sellest on siiani ere.

Soovin kogudusele ja pühapäevakoolile jõudu ja jaksu kõigis edasistes ettevõtmistes! Ja et ka rasketel aegadel suudaks see pakkuda nii lastele kui õpetajatele eeldat rõõmu ja hingesoojust.

Lastejumalateenistus ja pühapäevakooli õppeaasta algus kogudusemajas 25. septembril 2005.

Pille Häidkind, pühapäevakooli juhataja aastail 2006–2008

Ise pole ma pühapäevakooli õpilane olnud, sest kogudusse tulin täiskasvanuna koos elukaaslasega 1995. aastal. Lastetööga liitusingi kõigepealt vanemana, kui lapse 3-aastasena pühapäevakooli tööme. Soovisin, et laps kasvaks koguduseliikmeks ja pidasin pühapäevakooli sobivaks võimaluseks.

Lastetöö juhtisin ja koolieelikuid õpetasin aastail 2006–2008. Kutse sain meie õpetajalt Peetrilt küllap seetõttu, et mul on sarnane eriala. Muretsesin alguses, sest mul puudub religioonialane ettevalmistus. Aeg näitas, et ka nii saab, kui on usku, töökust ja oskust lapsi jälgida. Kuid juurde õppida on siiski vajalik.

Meenub, et mõnikord õnnestus teema nii lastepäraseks mängida, et tund ei tahtnudki lõppeda. Näiteks väikese Moosese ujutamine seebikarbiga pesukausis. Või hingedepäeva tund, milleks leidsin sobiva vaatenurga L. Hainsalu lasteraamatust “Väike valge”, mis jutustab koerakese elust ja surmast.

Head mälestused on talve- ja suvelaagritest, eriti Noa laeva teemalisest Pärnumaal ning kooli ja kiriku seoseid käsitlevast Palamusel. Samas kujunes viimane laager Pühajärve ääres katsumuseks, sest tekkis segadus korranõuete ja vastutusega. Kuid ka seda saab võtta kogemuseks — kuigi me kõik eksime, on koguduseks kasvamine ühine mure ja rõõm.

Soovin pühapäevakoolitööle kaugemaid eesmärke ja selgemat tegevuskava. Riiklikus õppekavas puudub kohustuslik religiooniõpetus, kuid meie alustasime tööplani koostamisega 12 aastaks. Paraku võtab isegi vanematel veel aega mõistmaks, et lapsed vajavad kristlikku kasvatust. Koguduse lastetöö, õppekava ja vanemad on seotud: kui tuuakse rohkem lapsi, kasvab motivatsioon koostada sisukat õppekava; kui on tasemel õppekava, tulevad ja jäävad lapsed.

Arnold Veltmann, kohe 10-aastane, pühapäevakoolilaps alates 1999. aastast

Olen pühapäevakoolis käinud sama palju aastaid kui vana praegu olen. Ise päris algust ei mäleta, aga kõik räägivad, et olin siin juba beebina. Lamasin vankrikorvis. Olin tunnis koos emaga. Olin kaua kõige väiksem laps. See mulle ei meeldinud, sest suuremad ei lasknud omaette olla. Kõik tahtsid minuga tegeleda. Kõige rohkem on meelde jäänud pühapäevakooli laagrid. Viimane eriti. Seal pidin varem ära tulema. Vahel mõtlen, et ei lähegi enam pühapäevakooli, aga tahan teistega koos olla. Olen harjunud käima. Ma ei oska kirjeldada, aga midagi oleks nagu valesti, kui ei lähe. Raske on see, et tund on jumalateenistuse ajal. Peab kole vaikne olema. Soovin, et tunnis saaks ka liikuda. Meie tuba on kirikusaalile liiga lähedal ja väga väike. Nii et kui rääkida tahame või ringi liigume, on mõni tädi pahane. Nendele vist väga meie hääl ei meeldi. Unustame vahel, et peab tasa olema.

Mai Veltmann, pühapäevakoolis alates 1997. aastast

Olen pühapäevakoolis käinud juba üle kümne aasta. Parimad mälestused on esimesest õpetajast Enest. Ta on alati rõõmus, lahke ja mõistev. Isegi kui tal on põhjust mõnele meist pahane olla, pole tunnet, et ta pahandab. Tülid lahendab ta nii, et kõik lepivad ära ja on sõbrad edasi. Kõige rohkem toredaid mälestusi on laagritest. Räpinas pingutasid õpetajad meie pärast nii palju, et õppisid näidendi selgeks. Ööbisime telkides, käisime ujumas ja poes, tegime kivimaalinguid. Veel

meenuvad laagrid õpetaja Marina suvekodus, Pärnumaal ja Unipiha koolimajas, talvelaagrid Palamusel, Otepääl ja Kambjas. Hästi vahva laager oli Kiidjärvel, kus mustikametsas asus otse maja taga, nii et kõndisime ringi siniste suudega. Aga viimasest laagrist ma parema meelega ei räägi, kuigi ka see oli oma moodi meelde jääv. Nüüd soovin saada ise õpetajaks. Olen mõelnud ja plaani pidanud, et mida ja kuidas teeksin, kui ise õpetaja oleksin.

Ruuben, varsti aastane

Mina pole pühapäevakooli veel jõudnud, aga jumalateenistusel käin küll igal pühapäeval. Tulen sinna koos vanaemaga. Jõulupuul käisin koos issi ja onuga. Nägin jõulumeest ja sain temalt Lotte küpsiseid. Mulle meeldib kirikus, sest siin on palju tädisid ja onusid, kellele jälle mina väga meeldin. Nad võtavad mind sülle ja räägivad minuga sõbralikult. Mulle meeldivad ka teised lapsed, kes annavad mulle mänguasju.

Kirikus mängitakse ilusat muusikat ja lauldakse. Mina oskan muusika järgi tantsida. Laulda ja rääkida oskab kirikus kõige paremini onu Peeter. Kui tema üksi ees rääkima hakkab, püüan küll temast kõvemalt häält teha, aga see ei õnnestu. Pean veel harjutama. Kõige rohkem meeldib mulle koos teistega altari ette minna. Siis paneb onu Peeter mulle käed pea peale ja õnnistab mind.

Talvelaageris Palamuse pastoraadis 1. märtsil 2008.

Ursula Saksniit, pühapäevakoolis alates 2000. aastast

Ma käin pühapäevakoolis, sest on huvitav ja olen saanud siit palju häid tuttavaid. Tundides käsitletakse põnevaid ja õpetlikke teemasid. Toimuvad ka noorteõhtud ja laagrid. Kõige paremad mälestused ongi laagrist ja reisidest, eriti näiteks Inglismaale. Tahaksin, et oleks rohkem noorteõhtuid kui ainult kord kuus. Siis ei hakka suurematel igav. Soovin kõigile õpetajatele jõudu ja jaksu hakama saada ka nende lastega, kes on väga aktiivsed ja energilised. Ja ka seda, et kogudusel oleks raha kõige vajaliku jaoks.

Kersti Saksniit, pühapäevakooliõpetaja alates 2001. aastast

Õpilane pole ma pühapäevakoolis olnud. Õpetajana alustasin Ene kutsel. Kohe tundsin, et tegemist on toredate seltskonnaga. Mind võeti vastu soojalt ja mõnusalt, julgustati ja tunnustati.

Esimene talvelaager Otepää pastoraadis meenub, sest osalesime perega. Meeldis, et häid lambaid mahtus ühte lauta palju. Oli üks suur, mõnus, ahjuga söögituba, kus kõik magasid, sõid ja tunde pidasid. Ma polnud varem mingi eriline laagerdaja, kuid sellised laagrid hakkasid meeldima.

Meenub ka jõulumaa kogudusemajas. Imetlen korraldajate ettevõtlikkust. Lisaks õpetajatele osalesid kostümeerituna ka koguduse teised hakkajad naised, näiteks Maia tegime Joosepiks. Kõik lapsed said ea- ja jõukohast tegevust.

Järgnevat aastail kasvasime väes ja vaimus. Miski pole Issanda käes võimatu, vajame vaid armastust ja mõistmist. Olen kõige olulisemaks pidanud südameheadust, et üksteist toetada.

Soovin pühapäevakoolile jõudu keerulisteks aegadeks!

Tartu Maarja koguduses

- Jumalateenistus armulauaga igal P kl 12. Pärast teenistust kirikukohv.
- Saksakeelne jumalateenistus armulauaga kuu esimesel P kl 17. Kirikukohv.
- Hommikupalvus E kl 9.
- Õhtupalvus Taizé lauludega kuu 1. ja 3. N kl 19. Võimalus tänu- ja eestpalveks.
- Pühapäevakool P üle nädala jumalateenistuse ajal. Kogunemine kl 12 kirikus. Kui pühapäevakooli ei ole, toimub lastering.
- Skaudikoondused: hundid K kl 17, skaudid R kl 16.
- Muusika: Soli Deo Gloria proov E kl 18. Maarja laululapsed proov P kl 11.
- Eakate teetund kuu viimasel K kl 12.
- AA-rühma (anonüümsed alkohoolikud) kogunemine T kl 19 ja R kl 18.
- Kogudusemaja hoovil on laste mänguväljak „Joonas“.

- Tuhkapäeva ja paastuaja alguse jumalateenistus 25. veebr kl 18.
- Suure Neljapäeva jumalateenistus 9. aprillil kl 18.
- Suure Reede jumalateenistus 10. aprillil kl 12.
- Ülestõusmispüha vigiilia ja ristimisjumalateenistus 11. aprillil kl 22.
- Kristuse ülestõusmise püha jumalateenistus 12. aprillil kl 12.

Aita Maarja kirikut üles ehitada!

Suur tänu kõigile, kes on teinud annetuse Tartu Maarja kiriku ülesehitamise heaks!

Paljud meie koguduse liikmed on juba järginud „Ilma Valguse“ jõulunumbris ilmunud üleskutset teha liikmeannetusele lisaks täiendav toetus kiriku ehituse heaks. On rõõmustav, et kiriku ehitust on toetanud ka hulga inimesi, kes ei ole Maarja koguduse liikmed, kuid kellele läheb korda meie kiriku saatus. 2008. aastast kuni k.a. jaanuari lõpuni tegi annetuse üle saja inimese. Kokku annetati 103 965 krooni, suurim ühelt isikult tehtud annetus oli 15 000 krooni. Annetuste ja annetajate kohta saab vaadata ja lugeda värsket infot koguduse koduleheküljelt.

Kutsume jätkuvalt kõiki koguduseliikmeid ja Maarja kiriku sõpru annetama Tartu Maarja kiriku ülesehitamise heaks. Detsembris kutsusime koguduseliikmeid tegema liikmeannetusele lisaks kiriku ülesehitamise toetuseks eraldi annetuse 2008/2009. aasta peale kokku soovitatavalt 1000 krooni. Kellel võimalik, anneta rohkem. Kellel on kasinamad võimalused, anneta ruumse sündamega nõnda nagu võimalik. Jumalakoja jaoks on õnnistuseks iga armastuse ja tänuliku südamega toodud ohvriand.

Annetust saab teha Tartu Maarja Kiriku Sihtasutuse arvele 221021269201 (Swedbank).

Maarja Engel Paenurm, 5-aastane pühapäevakoolilaps

Käin pühapäevakoolis sellepärast, et siis saan huvitavaid asju teada. Mulle meeldivad tädi Pille ja tädi Kadri. Vahel räägime jutte, mis on päriselt ka juhtunud: Jeesusest, inglitest. Kõige rohkem on mulle meelde jäänud Nikolaus, sest temast räägiti pikalt. Ma varem ka teadsin teda. Ta oli üks poiss, kuid siis sai temast piiskop. Ta käis kirikus ja õpetas teisi ja tegi kingitusi. Soovin pühapäevakoolile head õnne, õnnistust, armastust! Kirikuõpetaja õnnistab kirikus, aga tegelikult tuleb õnnistus Jumalalt.

Epp Kama, 11-aastane, pühapäevakoolilaps 2000. aastast

Väiksena meeldis mulle pühapäevakoolis mängida. Praegu käin pühapäevakoolis, et targemaks saada ja ka käsitööd on tore teha. Laagrid on olnud huvitavad.

Kõige rohkem on mulle meelde jäänud, et õpetaja Luule oskab väga hästi piiblilugusid rääkida, sest tihti ta räägib koos nendega ka oma kogemustest. Õpetaja Kerstil on head meisterdamise ideed ja õpetaja Carmen oskab õigesti pahandada, kui lapsed muutuvad üleemeelikuks. Laagritest meeldis mulle kõige rohkem esimene suvelaager Rāpinas, sest siis oli lahe ujumas käia. Tore oli 2008. a jõulunäidendis osaleda rebase ja

klaverimängijana. Tunnistusi on mul juba paljude aastate kohta. Lahe oli piiblilugemise luup, mille ühel aastal kingituseks saime.

Soovin, et kõik pühapäevakoolilapsed kuulaksid rohkem õpetajate sõna, siis oleks meil rahulikum ja mõnusam tunnis olla. Pühapäevakool võiks olla igal pühapäeval.